

Grundskolenämnden

§ 62

Dnr GRN 2024-000373.5.0.3

Yttrande över motion: Ett frivilligt skolval

Grundskolenämndens beslut

Grundskolenämnden avstyrker motionen och översänder beslutet till Kommunstyrelsen.

Reservationer

Martin Sörbom (SD) och Sebastian Hjalmarsson (SD) reserverar sig till förmån för Martin Sörboms alternativa förslag.

Sammanfattning av ärendet

I motionen ”Ett frivilligt skolval” föreslås obligatoriska skolvalet ersättas med ett frivilligt skolval och den relativa närhetsprincipen ersättas med absolut närhetsprincip. Grundskolenämnden har fått i uppdrag att besvara motionen.

Utredningen beskriver skillnaden mellan relativ närhetsprincip och absolut närhetsprincip. Det framgår att det enda sättet att tillämpa absolut närhetsprincip är genom att tillse att alla elever har möjlighet att få placering på sin närmaste skola. Detta innebär att Grundskoleförvaltningen skulle behöva investera 155 mkr för att bygga ut de klassrum som skulle behövas. Dessutom finns det skolor där specialsalar inte skulle räcka till och därför skulle det krävas ytterliga byggnation vars kostnad inte berörs i utredningen. Flera skolor kan inte heller byggas ut på grund av begränsningar av tillgänglig tomtyta.

Utredningen visar att ett frivilligt skolval sannolikt skulle generera ett större missnöje än idag då det obligatoriska skolvalet i stort sett löser ut de svårigheter som finns med skolor som inte rymmer alla elever som har den som sin närmaste skola.

Grundskolenämnden anser att skolvalet i dess nuvarande form fungerar tillfredsställande och bedömer att införande av absolut närhetsprincip och frivilligt skolval skulle innebära för stora ekonomiska och organisatoriska svårighet samt riskera att skapa ett större missnöje än idag.

Grundskolenämnden avstyrker därför motionen och översänder beslutet till Kommunstyrelsen

Beslutsunderlag

1. Motion: Ett frivilligt skolval

Yrkanden

Martin Sörbom (SD) yrkar att Grundskolenämnden beslutar i enlighet med hans alternativa förslag att: Grundskolenämnden avvaktar med beslut tills en utvärdering har genomförts

Sammanträdesdatum
2024-04-16

Grundskolenämnden

av nuvarande system, och översänder följande till Kommunstyrelsen.

Grundskolenämnden initierar en utvärdering av nuvarande system på positiva och negativa konsekvenser. (se bilaga)

Per Carlsson (S) med instämmande av Martin Nilsson (M) yrkar att Grundskolenämnden beslutar i enlighet med utskickat förslag att: Grundskolenämnden avstyrker motionen och översänder beslutet till Kommunstyrelsen.

Yttrandet läggs till handlingarna och svar skickas till Kommunstyrelsen.

Propositionsordningar

Ordförande ställer förslaget på bifall dels till sitt eget och Martin Nilsson yrkande samt dels till Martin Sörboms alternativa förslag och finner det förstnämnda yrkandet med övervägande ja besvarat.

Ett frivilligt skolval

I Borås grundskolor utgår man idag från den så kallade relativa närhetsprincipen, vilket kortfattat innebär att om många barn önskar plats på en specifik skola, vars platser inte räcker till, är det barnet som skulle drabbas mest av avståndet till alternativ skola som ska få platsen på den önskade skolan.

Sverigedemokraterna är positiva till det fria skolvalet i Borås, men den relativa närhetsprincipen får negativa konsekvenser, särskilt för de enskilda familjerna. Vid ett flertal tillfällen har elever, som idag bor granne med sin grundskola, i stället placerats på annan skola och tvingas till skolskjuts varje dag. Förutom att det är uppenbart opraktiskt och känns onödigt för det drabbade, så förlängs barnens skoldagar, samtidigt som det medför ökade kostnader. Resurser tas dessutom i anspråk, som i stället hade kunnat gå till att öka personaltätheten och tillgodose elevernas pedagogiska behov.

Ett av de främsta argumenten som framfördes i samband med införandes av obligatoriskt skolval var att det skulle vara integrationsfrämjande. Med facit i hand ser vi nu att den effekten är väldigt marginell och vi har därför svårt att utläsa vilka positiva effekter som det obligatoriska skolvalet egentligen fört med sig.

Vi i Sverigedemokraterna har i vårt budgetförslag för 2023 uppmärksammat frågan och genomfört en partiintern utvärdering kring hur utförandet av den relativa närhetsprincipen har fallit ut. Det var mot denna bakgrund som vårt parti omprövade vårt tidigare ställningstagande i frågan.

Sverigedemokraterna i Borås kom fram till att den absoluta närhetsprincipen, där barn har förtur till sin närmaste skola, är det enda rimliga. Denna inställning tydliggjordes i samband med vårt budgetförslag 2024.

Sverigedemokraterna värnar familjens rätt att välja skola, varför det är viktigt att kommunen även fortsättningsvis aktivt informerar och erbjuder möjligheten till byte av skolenhet efter information om initial skolplacering. I och med denna förändring anser vi även att om en elev väljer en annan skola än den som kommunen initialt beslutat om, så ska kommunen fortsatt erbjuda kostnadsfri skolskjuts. På detta sätt tillgodoser Borås ett frivilligt skolval för alla elever, samtidigt som eleverna slipper oro och ångest. Samtidigt underlättas planeringen för kommunen.

Mot bakgrund av senaste årens erfarenheter, och skolans dåliga ekonomi, vore allt annat ett svek mot eleverna. Vi hoppas att övriga partier nu inser detta och gör oss sällskap i att omvärdera frågan.

Mot bakgrund av ovanstående förslår Sverigedemokraterna Kommunfullmäktige besluta,

Att Borås Stad avskaffar obligatoriskt val av grundskola.

Att grundskolenämnden uppdras att aktivt informera elever och vårdnadshavare om, samt erbjuda möjligheten till, byte av skolenhet efter skolplacering meddelats.

För Sverigedemokraterna,

Andreas Exner (SD)
Kommunalråd

Björn Qvarnström (SD)
Gruppledare

Kristian Silbvers (SD)
Ledamot

Martin Sörbom (SD)
Ledamot

Joakim Cannerfors
HandläggareDatum
2024-04-16Instans
Grundskolenämnden
Dnr GRN 2024-00037 3.5.0.3

Yttrande över motion: Ett frivilligt skolval

Grundskolenämndens beslut

Grundskolenämnden avstyrker motionen och översänder beslutet till Kommunstyrelsen.

Sammanfattning

I motionen ”Ett frivilligt skolval” föreslås obligatoriska skolvalet ersättas med ett frivilligt skolval och den relativa närhetsprincipen ersättas med absolut närhetsprincip. Grundskolenämnden har fått i uppdrag att besvara motionen.

Utredningen beskriver skillnaden mellan relativ närhetsprincip och absolut närhetsprincip. Det framgår att det enda sättet att tillämpa absolut närhetsprincip är genom att tillse att alla elever har möjlighet att få placering på sin närmaste skola. Detta innebär att Grundskoleförvaltningen skulle behöva investera 155 mnkr för att bygga ut de klassrum som skulle behövas. Dessutom finns det skolor där specialsalar inte skulle räcka till och därför skulle det krävas ytterliga byggnation vars kostnad inte berörs i utredningen. Flera skolor kan inte heller byggas ut på grund av begränsningar av tillgänglig tomtyta.

Utredningen visar att ett frivilligt skolval sannolikt skulle generera ett större missnöje än idag då det obligatoriska skolvalet i stort sett löser ut de svårigheter som finns med skolor som inte rymmer alla elever som har den som sin närmaste skola.

Grundskolenämnden anser att skolvalet i dess nuvarande form fungerar tillfredsställande och bedömer att införande av absolut närhetsprincip och frivilligt skolval skulle innebära för stora ekonomiska och organisatoriska svårighet samt riskera att skapa ett större missnöje än idag.

Grundskolenämnden avstyrker därför motionen och översänder beslutet till Kommunstyrelsen

Ärendet i sin helhet

I motionen ”Ett frivilligt skolval” föreslås obligatoriska skolvalet ersättas med ett frivilligt skolval och den relativa närhetsprincipen ersättas med absolut närhetsprincip. Grundskolenämnden har fått i uppdrag att besvara motionen. Den relativa närhetsprincipen är ett sätt att prioritera skolplatser när en eller flera skolor inte rymmer alla de elever som skolan som sin närmaste. Den innebär att de elever som skulle förlora mest skolväg på att i stället hänvisas till

närmaste skola med ledig plats får de tillgängliga platserna och de som förlorar minst följaktligen inte får plats på sin närmaste skola.

Absolut närhetsprincip innebär att de elever som har kortast väg till sin närmaste skola får de lediga platserna och att de som har längst till sin närmaste skola inte får det.

Om det vid tillämpande av absolut närhetsprincip finns skolor som inte rymmer alla elever som har den som närmast får det bekymmersamma konsekvenser. Följande exempel får illustrera detta.

Ekarängskolan och Trandaredskolan är två skolor som under de senaste fem åren inte kunnat rymma alla de elever som bor i närområdet. Då Bodaskolan och Fjärdingskolan båda har haft samma bekymmer har därför Ekarängselever knuffats mot Trandared vilket har inneburit att Trandaredselever i sin tur knuffats mot Svedjeskolan och Kristinebergsskolan. Detta har då skett utifrån relativ närhetsprincip.

Detta har av en del vårdnadshavare framför allt väster om Trandaredsskolan upplevts som märkligt då de faktiskt bor ganska nära skolan. En vårdnadshavare uttryckte i Borås Tidning att ”Jag ser ju till och med skolan från mitt fönster!”

Om Grundskoleförvaltningen istället hade tillämpat absolut närhetsprincip så hade detta inte inträffat. Då hade istället elever som inte fått plats på Ekarängskolan behövt ta sig förbi Trandaredskolan och vidare till Svedjeskolan eller Kristinebergsskolan. Detta hade inneburit att dessa elever fått en betydligt längre resväg till sin skola jämfört med Trandaredskolan och det skulle sannolikt ha genererat ett ännu större missnöje.

Dessutom skulle detta ha brutit mot skollagen 9 kap 15 § som säger att

En elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om den önskade placeringen skulle medföra att en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts, ska dock kommunen placera eleven vid en annan skolenhet.

Ekarängseleverna som inte får plats på ”sin” skola har ju ett berättigat krav på en skola nära hemmet och det uppfylls inte om de måste passera sin närmaste skola med ledig plats.

Det finns ett flertal domar mot kommuner som använt absolut närhetsprincip vid skolplaceringar. En sammanfattning finns i Högsta förvaltningsdomstolens referensmaterial

HFD 2015 ref 50

Vårdnadshavares önskemål om att deras barn ska placeras vid viss skola kan inte med stöd av 9 kap. 15 § första stycket skollagen frångås med hänvisning endast till att de barn som bor närmast skolan ges företräde.

<https://www.domstol.se/globalassets/filer/domstol/hogstaforvaltningsdomstolen/avgoranden-2008-2018/2015/hfd-2015-ref.-50.pdf>

Sammanfattningsvis innebär detta att det enda sättet att tillämpa absolut närhetsprincip är att tillse att det faktiskt finns plats för alla elever till deras närmaste skola.

Av tabellerna nedan framgår vilka skolor som de kommande fem åren inte rymmer alla de elever som har skolan som sin närmaste. Dessa syns som negativa tal. Det är inte möjligt att ge en exakt prognos då tabellerna utgår från idag folkbokförda elever som ska börja i förskoleklass samt elever i kommunal skola som ska börja årskurs 7. Det sker också en viss ”avtappning” till friskolorna och det är inte möjligt att i förväg veta vilka skolor som berörs. Tabellerna ger dock en tydlig bild av hur många ytterliga parallellklasser som skulle behöva tillskapas kring varje skola.

Skola	Idag folkbokförda barn som ska börja i förskoleklass respektive år					Maximalt antal skolplatser med nuvarande organisation och lokaler					Överskott/Underskott					Antal fler klasser
	Ht 25	Ht 26	Ht 27	Ht 28	Ht 29	Ht 25	Ht 26	Ht 27	Ht 28	Ht 29	Ht 25	Ht 26	Ht 27	Ht 28	Ht 29	
Aplaredskolan	12	9	17	12	7	15	15	17	15	15	3	6	0	3	8	
Asklandaskolan	21	31	30	35	26	40	40	40	40	40	19	9	10	5	14	
Bergdalskolan	55	36	53	40	54	48	48	48	48	48	-7	12	-5	8	-6	
Björkhöjdskolan	2	0	1	1	1	46	46	46	46	46	44	46	45	45	45	
Bodaskolan	47	37	49	37	33	52	52	52	52	52	5	15	3	15	19	
Borgstenaskolan	13	7	15	6	12	23	23	23	23	23	10	16	8	17	11	
Bredaredskolan	13	17	12	10	17	20	20	20	20	20	7	3	8	10	3	
Byttorpskolan	71	48	59	56	61	75	75	75	75	75	4	27	16	19	14	
Dannikeskolan	11	14	11	9	4	18	18	18	18	18	7	4	7	9	14	
Ekarängskolan	76	67	70	53	51	54	54	54	54	54	-22	-13	-16	1	3	
Engelbrettskolan	133	125	136	104	141	46	69	69	69	69	-87	-56	-67	-35	-72	
Erikslundskolan	15	21	26	22	23	25	25	50	50	50	10	4	24	28	27	
Fjärdingskolan	83	81	72	66	66	46	46	46	46	46	-37	-35	-26	-20	-20	
Fredriksborgskolan	45	44	47	40	56	72	72	72	72	72	27	28	25	32	16	
Gula skolan	32	26	20	22	17	40	40	40	40	40	8	14	20	18	23	
Gånghesterskolan	22	16	27	20	14	40	40	40	40	40	18	24	13	20	26	
Hestra Midgård	47	26	40	32	28	75	75	75	75	75	28	49	35	43	47	
Kerstingsgårdskolan	20	12	10	10	13	25	25	0	0	0	5	13	-10	-10	-13	
Kinnarummaskolan	8	18	5	8	8	24	24	24	24	24	16	6	19	16	16	
Kristinebergskolan	42	48	44	67	45	72	72	72	72	72	30	24	28	5	27	
Myråsskolan	53	68	43	44	35	100	100	100	100	100	47	32	57	56	65	
Målsrydskolan	16	21	15	15	14	20	20	20	20	20	4	-1	5	5	6	
Rångedalaskolan	12	12	10	7	9	25	25	25	25	25	13	13	15	18	16	
Sandaredskolan	44	48	44	36	26	52	52	52	52	52	8	4	8	16	26	
Sandhultskolan	30	20	28	23	18	24	24	24	24	24	-6	4	-4	1	6	
Sjöboskolan	68	75	76	84	67	69	69	69	69	69	1	-6	-7	-15	2	
Sjömarkensskolan	53	62	66	42	45	72	72	72	72	72	19	10	6	30	27	
Sparsörskolan	36	39	41	24	25	46	46	46	46	46	10	7	5	22	21	
Svanholmsskolan	19	19	17	15	13	24	24	24	24	24	5	5	7	9	11	
Svedjeskolan	38	30	34	25	36	23	23	23	23	23	-15	-7	-11	-2	-13	
Trandaredskolan	71	78	84	96	80	69	69	69	69	69	-2	-9	-15	-27	-11	
Tummarpskolan	44	40	42	32	29	50	50	100	100	100	6	10	58	68	71	
Viskaforsskolan	48	26	41	28	38	40	40	40	40	40	-8	14	-1	12	7	
Åsperedskolan	13	12	7	15	18	25	25	25	25	25	12	13	18	10	7	
	1313	1233	1292	1136	1130	1495	1518	1570	1568	1568	182	285	278	432	438	
Avgår till fristående	-120	-120	-120	-120	-120											
Sum	1193	1113	1172	1016	1010						302	405	398	552	558	
											Sum med fristående					

Skola	Elever i kommunal skola som ska börja i åk 7 respektive år					Maximalt antal skolplatser med nuvarande organisation och lokaler					Överskott/Underskott					Antal fler klasser
	HT 25	HT 26	HT 27	HT 28	HT 29	HT 25	HT 26	HT 27	HT 28	HT 29	HT 25	HT 26	HT 27	HT 28	HT 29	
Björkhöjdskolan	37	39	37	38	36	104	104	104	104	104	67	65	67	66	68	
Engelbrektskolan	99	96	97	97	84	130	130	104	130	130	31	34	7	33	46	
Dalsjöskolan 4-9	133	141	141	138	134	150	150	150	175	175	17	9	9	37	41	
Fristadskolan 7-9	148	137	141	137	128	130	130	130	130	130	-18	-7	-11	-7	2	3
Daltorpskolan	155	161	174	171	179	156	156	156	156	156	1	-5	-18	-15	-23	3
Bodaskolan	253	245	263	238	254	168	168	168	168	168	-85	-77	-95	-70	-86	16
Särlaskolan 7-9	109	103	124	142	168	130	130	130	156	156	21	27	6	14	-12	1
Sandgårdskolan	125	148	163	138	136	156	156	130	156	156	31	8	-33	18	20	2
Erikslundskolan	67	58	82	64	64	75	100	100	100	100	8	42	18	36	36	
Viskaforsskolan F-9	96	60	76	77	84	104	78	78	78	104	8	18	2	1	20	
Fredriksborgskolan							?	?	?	?						
	1222	1188	1298	1240	1267	1303	1302	1250	1353	1379	81	114	-48	113	112	25
Avgår till Engelska skolan			-75	-75	-75											
Avgår till Kunskapsskolan	-50	-50	-50	-50	-50											
Sum	-50	-50	-125	-125	-125						131	164	77	238	237	

Antalet klassrum är beräknad enbart för de kommande fem åren. För en F-6 skola behövs nya klassrum skapas varje år men för 7-9 skolorna som ju bara är tre årskurser räknas bara tre av de mest elevtäta åren. Totalt skulle alltså $37 + 25 = 62$ klassrum behöva tillskapas. Investeringskostnaden är ca 2,5 mnkr per klassrum det vill säga ca 155 mnk.

Dessutom behöver det utredas närmare hur specialsalar för idrott, hemkunskap slöjd och NO klara av ytterligare klasser. Exempelvis skulle Engelbrektskolan sannolikt behöva en ny idrottshall.

På flera skolor saknas också förutsättningar att bygga fler klassrum utifrån begränsade tomtytor.

Det framstår sammanfattningsvis som en mycket kostsam och besvärlig uppgift att tillgodose alla elever en plats på sin närmaste skola och därmed kunna införa absolut närhetsprincip i stället för relativ närhetsprincip.

När det gäller obligatoriskt eller frivilligt skolval är det viktigt att slå fast att under förutsättning att Borås Stad tillskapar erforderligt antal platser så att alla elever kan placeras på sin närmaste skola så skulle ett frivilligt skolval vara tämligen problemfritt. Möjligen skulle färre vårdnadshavare reflektera över vilken skola de önskar och därmed minska andelen elever som gör ett val till en skola med annan socioekonomisk profil än den närmaste. Det är dock inte möjligt att säkert påvisa detta.

Då det som ovan redovisats förmodligen är förenat med för stora utmaningar att införa absolut närhetsprincip kvarstår frågan vilka effekter ett frivilligt skolval skulle få om relativ närhetsprincip tillämpas.

I alla skolval de senaste fem åren har det funnits flera skolor som inte haft plats för alla elever som har den som sin närmaste skola. Som exempel kan sägas att i årets skolval till förskoleklass skulle 144 elever inte ha fått plats på sin närmaste skola om de sökt den. Trots detta var det endast en elev som sökte sin närmaste skola och som inte fick den.

Det innebär att det måste ha funnits ett stort antal elever som valt någon annan skola än sin närmaste och fått sitt önskemål tillgodosett. Om man tänker sig att Grundskoleförvaltningen då i förväg placerat eleverna och skickat hem besked

om detta så borde det rimligen ha skapat ett missnöje hos alla de som inte valt sin närmaste skola.

Det framstår med andra ord som att det aktiva skolvalet faktiskt löser ut problemet med otillräckligt många skolplatser kring vissa av skolorna. Detta talar för att behålla det aktiva skolvalet.

Grundskolenämnden anser att skolvalet i dess nuvarande form fungerar tillfredsställande och bedömer att införande av absolut närhetsprincip och frivilligt skolval skulle innebära för stora ekonomiska och organisatoriska svårighet samt riskera att skapa ett större missnöje än idag. Grundskolenämnden avstyrker därför motionen och översänder beslutet till Kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

1. Motion: Ett frivilligt skolval

Samverkan

Information i FSG.

Beslutet expedieras till

1. Kommunstyrelsen

Per Carlsson (S)
Ordförande

Ulf Karlsson
Förvaltningschef